ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

2025 йил март ойининг 12 куни, Юқоричирчиқ туманлараро иқтисодий суди раиси Ғ.Машкуровнинг раислигида, судья ёрдамчиси Б.Насировнинг котиблигида, тарафлардан даъвогар рахбари М.Рахматов иштирокида, аризачи Паркент туман фермер деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши даъвогар "Raxmat oʻgʻli Dodahoʻja'" ФХ манфаатида жавобгар "Parkent Gulbogʻ Istiqboli" ИЧКдан 7 315 000 сўм асосий қарз ва 1 024 100 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси юзасидан қўзғатилган 4-1105-2503/1198-сонли иқтисодий ишни, суд биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Аризачи даъвогар манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат этиб, жавобгар етказиб берилган маҳсулот учун тўловни ўз вақтида амалга оширилмаганлиги боис 7 315 000 сўм асосий қарз ва 1 024 100 сўм пеня ундиришни сўраган.

Тегишли тартибда хабардор қилинганига қарамай, аризачи ҳамда жавобгар бугунги суд мажлисида ўз вакиллари иштирокини таъминламади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (матнда ИПК деб юритилади) 128-моддасига кўра агар суд иқтисодий суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади. Гибрид почта хизматининг суд ҳужжати топширилганлиги ҳақидаги маълумотига кўра суд ажрими аризачи ҳамда жавобгарга етказилган. Шунингдек, суд ажрими жавобгарнинг registr.stat.uz сайтида келтирилган rustam@umail.uz электрон почтасига ҳам юборилганлиги иш ҳужжатларида мавжуд.

ИПК 170-моддасига асосан суд мухокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкинлиги белгиланган.

Шундан келиб чиққан ҳолда суд низони аризачи ҳамда жавобгар вакили иштирокисиз кўриб чиқиш мумкин деб ҳисоблайди.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар рахбари даъвони кўллаб кувватлашини айтиб, пеня кисмидан воз кечишини маълум килиб, судга ариза такдим килди.

Суд даъвогар вакилининг фикрларини тинглаб, иш хужжатларини ўрганиб, куйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабларини кисман каноатлантиришни лозим топди.

ФК 234-моддасига асосан, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади. Мазкур ҳолатда тарафларнинг мажбуриятлари контрактация шартномасидан келиб чиққан.

Иш хужжатларига кўра, тарафлар ўртасида 07.09.2024 йилда 11/2024-сонли контрактация шартномаси тузилган бўлиб, унга асосан даъвогар томонидан жавобгарга хисоб-фактуралар орқали жами 7 315 000 сўмлик 3 850 кг техник навли узум етказиб берилиши, жавобгар томонидан эса ушбу махсулотларни қабул қилиб, тўлов амалга оширилиши лозим бўлган.

Даъвогар шартнома шартларига асосан олган мажбуриятини бажарган, жавобгарга белгиланган микдорда махсулот етказиб берган. Ушбу шартноманинг 3.3 бандига мувофик, сотиб олувчи томонидан жами топширилган махсулот ҳақининг қолган қисми маҳсулот тўлик топширилган вақтдан бошлаб 120 кунлик муддат ичида тўланиши назарда тутилган. Бирок жавобгар томонидан қабул қилиб олинган маҳсулот учун тўлов ўз вақтида амалга оширилмаганлиги боис 7 315 000 сўм қарздорлик вужудга келган.

Даъвогарнинг жавобгарга қарздорликни тўлаб берилиши ҳақидаги 15.11.2024 йилда юборилган 01-02/82-сонли талабнома эътиборсиз қолдирилганлиги натижасида даъвогар мазкур даъво аризаси билан мурожаат этган.

Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади)нинг 466-моддасида қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи ўстирилган (ишлаб чиқарилган) кишлоқ хўжалиги маҳсулотини тайёрловчига контрактация шартномасида назарда тутилган миқдор ва ассортиментда топшириши, 467-моддасида агар контрактация шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, тайёрловчи етиштирувчи жойлашган ерда ундан қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қабул қилиши (қабул қилиб туриши) ва олиб кетишни таъминлаши (таъминлаб туриши) шартлиги кўрсатилган.

ИПК 68-моддасининг қоидаларига мувофик, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаб ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Ишдаги мавжуд хужжатлар, хусусан 2024 йил 13 октябрдаги сотиб олиш/қабул қилиш квитанцияси, бир томонлама юк хати ҳамда даъвогарнинг суд мажлисида берган тушунтиришлари билан жавобгарнинг даъвогар олдида етказиб берилган маҳсулотдан 7 315 000 сўм асосий қарзи мавжудлиги ўз тасдиғини топди.

Юқоридагиларга асосан, суд даъвогарнинг даъво талабининг асосий қарз ундириш қисмини тўлиқ қаноатлантиришни лозим деб топади.

Даъвогар даъво аризасида асосий қарздан ташқари шартноманинг 4.2 бандига асосан тўлов муддати ўтказиб юборилган қарз суммасининг ҳар бир кечиктирилган куни учун 0,4 фоизи микдорида, аммо кечиктирилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган микдорда, яъни 1 024 100 сўм пеня ундириб беришни ҳам сўраган.

ИПК 157-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ даъвогар ишни ҳар қандай инстанция судида кўришда тегишли суд инстанциясида ишни кўриш якуни бўйича чиқариладиган суд ҳужжати қабул қилингунига қадар даъводан тўлиқ ёки қисман воз кечишга ҳақли.

ИПК 110-моддаси биринчи қисмининг 6-бандида даъвогар даъвосидан воз кечган ва суд уни қабул қилган бўлса, ушбу ҳолат суд томонидан иш юритишни тугатиш учун асос бўлиши белгиланган.

Суд даъводан воз кечган вакилнинг ваколатларини ўрганиб, ушбу воз кечиш қонун ҳужжатларига мувофиқлигини ва бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузмаслигини инобатга олиб, уни қабул қилишни ва даъвонинг пеня ундириш талаби бўйича иш юритишни тугатишни лозим топади.

ИПКнинг 118-моддасида суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши, давлат божи тўлашдан озод килинган давлат органлари ҳамда бошқа шахслар томонидан юридик шахслар ва фукароларнинг манфаатларини кўзлаб такдим этилган даъво талабларини қаноатлантириш рад этилган ёки улар қисман қаноатлантирилган тақдирда, давлат божи манфаатлари кўзланиб даъво такдим этилган шахслардан даъво талабларининг қаноатлантирилиши рад этилган қисмига мутаносиб равишда ундирилиши белгиланган.

Узбекистон Республикаси Президентининг дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида" 2017 йил 10 октябрдаги ПК-3318-сонли 3-бандининг 6-хатбошисида Карори Фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгашларига фермер, хўжаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кўзлаб судга давлат божи тўламасдан даъво аризалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, махаллий давлат хокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шахслари хатти-харакатлари (харакатсизлиги) устидан шикоятлар такдим этиш хукуки берилган бўлиб, бунда бунда даъво аризасини каноатлантириш рад этилганда манфаати кўзлаб даъво аризаси киритилган фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгаларидан давлат божи ундирилмаслиги белгиланган.

Юқоридагиларга кўра, суд даъвонинг қаноатлантирилган қисми бўйича давлат божи ва почта харажатларини жавобгар зиммаси юклашни ҳамда даъвонинг воз кечилган қисми бўйича эса даъвогардан давлат божини ундиришмасликни лозим топади.

Бинобарин, суд ИПКнинг 2, 5, 13, 118, 157, 176-180-моддаларини қўллаб,

қарор қилади:

Даъвогарнинг пенядан воз кечиш тўгрисидаги аризаси қабул қилинсин ҳамда даъвонинг пеня ундириш талаби бўйича иш юритиш тугатилсин, даъвонинг қолган қисми қаноатлантирилсин.

"Parkent Gulbog' Istiqboli" ИЧК хисобидан:

- "Raxmat oʻgʻli Dodahoʻja'" ФХ фойдасига 7 315 000 сўм асосий қарз;
- Паркент туман фермер деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши ҳисобига 37 500 сўм почта харажати;

- Республика бюджетига (ягона ғазна ҳисобварағига) 375 000 сўм микдорида давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ой ичида ушбу суд орқали Тошкент вилоят судига апелляция, қонуний кучга киргандан сўнг олти ой ичида эса кассация шикояти берилиши (протест келтириши) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

F.Машкуров

